

4 Aineellinen kulttuuriperintö ja uskonto

Johdattavat kysymykset

- Mitä tarkoitetaan kulttuuriperinnöllä?
- Miten aineellista kulttuuriperintöä suojellaan?
- Millaista on luontoon liittyvä kulttuuriperintö?
- Miten uskonnollisuus näkyy aineellisessa kulttuuriperinnössä, kuten kirkoissa, kuvataiteessa ja kirjallisuudessa?

Kulttuuriperintö

= menneisyydestä periytyviä asioita, jotka tunnustetaan osaksi kulttuuria, ja ilmentävät maailmankatsomusta

- neljä muotoa: aineellinen, luontoon liittyvä, aineeton ja digitaalinen
- aineellista esim. rakennukset, vaatteet, taideteokset, kirjat, arkeologiset löydöt, kulttuuriympäristöt
  - voidaan erottaa omakseen luontoon liittyvän kulttuuriperintö
- aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön ero ei aina selvä
- uskonto liittyy kulttuuriperintöön monin tavoin, esim. tavat, arvot, esineet, käytännöt

Arkeologinen kulttuuriperintö

= ihmisen toiminnan seurauksena syntyneitä jäännöksiä ja löytöjä, tutkitaan ja suojellaan niiden historiallisen arvon takia

- saamelaiseen perinteeseen, muinaisuskoon ja kristinuskoon liittyviä
- esim. haudat ja hautausmaat
- muinaisuskon jäännöksiä mm. jättilintarhat, kuppikivet, rakennuskätköt
- kristinuskon jäännöksiä hautausmaat, luostareiden ja kirkkojen rauniot

Luontoon ja ympäristöön liittyvä kulttuuriperintö ja uskonto

- luontoon liittyy moninaista kulttuuriperintöä
- mm. kasvit, eläimet, luonnonpaikat, runsaasti aineetonta kulttuuriperintöä, esim. tietoa kasvien vaikutuksesta, taitoa käyttää luonnonantimia, paikkoihin liittyviä uskomuksia ja rituaaleja
- hiidet uskonnollisten toimitusten suorituspaikkoina
- puiden ja kosteikkopaikkojen pyhittäminen ja rituaalinen käyttö
- kristinuskon myötä osa pyhistä paikoista unohdettiin, osaa käytettiin edelleen
- muinaisuskon pyhät luonnonpaikat ovat suojeltuja
- luonto pyhä myös kristinuskon näkökulmasta
- luterilainen kirkko pyrkii suojelemaan luontoon liittyvää kulttuuriperintöä

Kirkot kulttuuriperintönä

- moninainen kulttuurihistoriallinen arvo
- runsaasti aineellista kulttuuriperintöä sekä kulttuuriympäristöinä että esineistön kautta
- huolenpito kuuluu evankelisluterilaisen ja ortodoksisen kirkon lakisääteisiin tehtäviin
- vanhimmat säilyneet keskiaikaisia kirkkoja
- eri aikakausien ihanteet ja arvot heijastuneet kirkkojen rakentamiseen

Suomalainen kuvataide ja uskonto

- kalliomaalaukset kuvaavat kivikauden ihmisten maailmankuvaa
  - liittyivät osaksi rituaaleja
- kristinuskon saapumisen jälkeen kuvataide pitkään kristillistä
  - valtaosa taiteesta tehtiin kirkkotiloihin
- kansallisromantiikan kaudella kiinnostus muinaisuskoa kohtaan
- 1900-luvulla myös uudenlaista kirkkotaidetta sekä uskontokriittistä taidetta

Kirjallisuus ja uskonto

- kirjallinen kulttuuri katolisen kirkon myötä
- suomen kirjakieli ja suomenkielinen kirjallisuus syntyi reformaation vaikutuksesta
- Raamatun merkitys suomalaiselle kirjallisuudelle ja kulttuurille
- kansallisromantiikka ja Kalevala
- 1900-luvulla kirjallisuudessa myös uskontokritiikkiä
- 1900-luvun lopulta lähtien eri uskontojen vaikutteita erityisesti uushenkisen kirjallisuuden kautta

Keskeiset käsitteet

- kulttuuriperintö
- aineellinen kulttuuriperintö
- arkeologinen kulttuuriperintö
- seita
- luontoon liittyvä kulttuuriperintö
- hiisi
- ristikirkko
- kansankirkkoaate
- seurakuntakeskus
- kalliomaalaus
- alttaritaulu
- kansallisromantiikka